

Dějiny umění jsou ten svět

PhDr. Ing. Maie Opatrná, Ph.D.
Ústav dějin křesťanského umění,
proděkanka pro rozvoj a vnější vztahy

Každý jednotlivec má svou práci a svým přístupem podíl na tom, jak je fakulta vnímána zvenčí.

S Marií Opatrnou rozmlouvá Pavlína Bílková

Jak Tě napadlo studovat najednou KTF UK a VŠE?

Po dokončení bakalářského studia Dějin křesťanského umění na KTF jsem si chtěla rozšířit možnost budoucího uplatnění. Rozhodla jsem se tedy pokračovat na fakultě v navazujícím magisterském studiu dějin umění. A zároveň jsem začala studovat na VŠE obor Arts management, který byl tou dobou směřován na další vzdělávání pracovníků v kulturních organizacích. Cítil na vzdělávání v oblasti managementu, projektového řízení, marketingu, ale v prostředí kultury.

A splnilo to Tvoje očekávání?

Těžko říct. *(smích)* Když jsem do toho vstupovala, tak jsem vůbec nevěděla, do čeho jdu. Studovat dvě vysoké školy najednou anebo kloubit vysokou školu se zaměstnáním je dost náročný režim. Proto obdivuji všechny, kteří do dálkového studia jdou i u nás na KTF. Ale zpětně vidím, že to svůj smysl mělo. Kromě toho humanitního oboru, kromě studia umění, jsem v sobě znovu našla schopnost myslet prakticky a systematicky, umět plánovat a strukturovat další kroky a také třeba znovuobjevit trojčlenku, ke které jsem se musela ve svých 23 letech opět vrátit. *(smích)*

A závěrečné práce na obou školách k sobě měly nějaký vztah?

Ne, to neměly. Na dějinách umění mi práce vykrystalizovala z bakalářky. Věnovala jsem se jednomu raně baroknímu malíři jménem Jan Jiří Hering. Na VŠE jsem se snažila udržet v kultuře, ale samozřejmě pohledem této školy. Takže jsem zpracovávala marketingovou strategii pražské Lorety.

A mohla jsi získané vzdělání uplatnit v praxi?

Já myslím, že ano. Vlastně ve všem, co mě potom potkalo, se nějak obě dvě školy promítly. Už na doktorském studiu na KTF jsme připravovaly s kolegyní Magdou Novou doktorandské konference. Obsahově to tedy spadá spíše k naší dejvické fakultě. Příprava konference, plánování jednotlivých kroků, ale i třeba propagace je takový „drobný“ roční projekt, ve kterém jsem však využila leccos z VŠE. A další zkušenost, projekt NAKI v Národním muzeu. Zde jsem byla členkou týmu projektu Archeologie na dosah, do kterého jsem vstupovala na pozici muzejního pedagoga. V průběhu projektu jsem jej ale začala také administrovat. Tudíž jsem například skákala od přípravy pracovních listů pro děti k ekonomickým tabulkám pro Ministerstvo kultury a zpět.

A co bylo největším přínosem každé z těch škol?

Na VŠE určitě ten návrat k praktickému myšlení a otevření očí pro širší svět, než jsou jen dějiny umění. A to, že mě naučili pracovat s Excelem. *(smích)* A studium dějin umění na KTF? Toho je strašně moc... snaha pochopit umělecká díla a pořád se učit. Vědomí, že ten obor musí člověk dlouho studovat, aby se na věci začal dívat jinak. Že nejde jen o fakta, ale taky o tu dobu, kterou s uměním člověk stráví, aby se přiblížil k jeho pochopení. A dějiny umění mi samozřejmě daly ten krásný studentský život, kdy jsme se spolužáky jezdili na exkurze, ale i třeba chodili na pivo. Ekonomka pro mě byla určitý nástroj, kterým je možné se ve světě taky pohybovat. Ale dějiny umění jsou ten svět. Jak Vám upravuje pohled na svět víra, tak to dělají i dějiny umění.

To je zajímavé. Jaké vidíš paralely mezi vírou a dějinami umění?

Samozřejmě je tam základní provázání mezi katolickou vírou a uměním v tom smyslu, že z velké části byla katolická nauka obsahovým zdrojem pro umělecká díla. Předpokládám, že tvoje otázka ale mířila na osobní víru.

Přesně tak.

Myslím, že k věřícímu člověku, který se věnuje dějinám umění, umělecká díla s náboženskou tematikou v určitém okamžiku mohou promlouvat trochu jinak. Neříkám líp nebo hůř, ale jinak. Člověk má nějakou osobní zkušenost s tím, k čemu obrazy odkazují. Když máte před sebou obraz Panny Marie, například Immaculatu od Ludovica Carracciho z bolognské Pinakotéky, kterou mám velmi ráda, do vztahu k obrazu se vám nepromítá pouze znalost rukopisu umělce, typizace zobrazení Panny Marie, barevnost, datace. Promítá se vám tam i váš osobní vztah k Panně Marii. Nebo pokud sedíte v Assisi v kostele S. Maria degli Angeli před obrazem Porziunkulového zázraku sv. Františka a nepřemýšlíte pouze o obraze samém nebo o faktu, že jste na místě, kde pravděpodobně žil světec, který ovlivnil kulturní vývoj celé Evropy, ale zahrnete do toho i svou víru, může to být obohacující. Můžete se více přiblížit původní ideji, pro kterou tento samotný motiv vznikl, a důvodům, proč jej věřící v minulosti uctívali. Přidá vám to další možný úhel pohledu na samotné dílo. Zároveň se tím ale člověk nesmí nechat unést. Nikdy vás samozřejmě víra nesmí odvést od snahy o poznání prostřednictvím historických pramenů, studia dalších uměleckých děl a celého kontextu dané kultury.

To je pohled ze strany dějin umění. Ze strany víry vám samozřejmě umělecké dílo může nabídnout například určitou cestu kontemplace. Ale to všem věřícím, nejen těm, kteří se dějinám umění věnují.

A jak se stalo, že ses na KTF vrátila?

To byl asi neproniknutelný Boží plán. Už od dob doktorátu jsem vlastně prošla mnoha zaměstnáními. Od prodávání knížek v Akademii až k muzejnímu pedagogovi v Národním muzeu. Pak jsem doktorát zakončila rokem studia v Itálii. A po návratu rok pracovala v soukromém projektu, který se věnoval sv. Ludmíle. Až pak jsem dostala nabídku pracovat na oddělení rozvoje a vnějších vztahů KTF. A protože jsem fakultu měla vždycky ráda, tak jsem tu výzvu přijala. A že PR takovéto školy výzva je! Ať hovoříte s kolegy z rektorátu, nebo jste na obecném školení pracovníků PR, vždy jste za někoho trochu mimo mainstream a tou „od těch farářů“.

Jelikož máme kanceláře vedle sebe, vidím, že na propagaci často spolupracuješ se studenty. Je to cílené?

Myslím, že v rámci propagace je to jeden ze základních kamenů, být v kontaktu se studenty. Jsou jedním ze základních elementů naší organizace, jsou tím jejím živým prvkem. Takže pokud by tam nebyli, tak by to nefungovalo. Ale je to běžná praxe všech fakult, že člověk z PR musí být blízko u studentů. A musí jim umět dát prostor tam, kde je to potřeba. U nás je možná jejich role i trochu větší, protože například spravují některé oficiální kanály sociálních sítí. Samozřejmě s určitou supervizí. Každopádně, je pořád kam růst a co rozvíjet.

Co jsou hlavní linie PR fakulty, které bys chtěla akcentovat? A naopak, kde nás tlačí bota? A co je podle tebe message, kterou by fakultní PR mělo vysílat?

Myslím si, že hlavní zpráva by měla být, že jsme rovným dílem vědeckou i vzdělávací institucí, kterou tvoří konkrétní společenství lidí. Možná to zní trochu jako klišé. Ale podle mě je v této jednoduché definici obsaženo všechno. Fakulta by měla produkovat vědecký obsah. Zároveň musí i učit. To ji třeba odlišuje od jiných vědeckých institucí. Výuka ji může i trochu motivovat k dalšímu vědeckému postupu. Nejdůležitější ale je, že to není nápis „Katolická teologická fakulta“, který má tuto definici obsahovat. Jsou to lidé v ní, kteří ji tvoří. A ti tento nápis tady a teď ožívají. A to si myslím, že je ta základní věc, kterou by fakulta měla vyzařovat.

Písař Hildebert u pulpitu a jeho pomocník Everwin, pol. 12. století (De civitate Dei, Praha, KK A 21a, f. 153r)

To je jeden úhel pohledu. Z druhého úhlu, máme určité nástroje, které se v našich personálních i finančních podmínkách snažíme co nejefektivněji využívat. Například sociální sítě, studijní veletrhy, náš web, rektorátní akce, na kterých participujeme. Ale pak je tu určitá nadstavba, v rámci které „svědčíme“ o našem životě s Katolickou teologickou fakultou, o práci jednoho každého z nás, ať jde o zaměstnance nebo studenta. Ať je ten život, zaměření nebo odborný názor seberoamanitější. A to už není pouze o těch nástrojích, které využívá mé oddělení. To je o každém člověku zvlášť.

Co Tě na té práci těší? A co jsou naopak z Tvého pohledu obtíže?

Potěší mě každé přihlášení se k fakultě, ať se jedná o studenta nebo pedagoga. Když se někde v tisku nebo na internetu objeví, že se daný člověk k fakultě hrdě přihlásil, tak to mě prostě zahřeje na duši. Myslím si, že ztotožnění se s institucí je velmi důležité. A pak mě velmi těší, když jsem na druhé straně rozhovoru s absolventem, jako teď ty. To je moje asi nejoblíbenější aktivita v rámci PR. A samozřejmě výuka, ať to jsou denní studenti nebo posluchači Univerzity třetího věku.

A v čem vidím největší výzvu? Vnější vnímání fakulty není jen o tom, jaký máme letáček o studiu. Je to o tom, jak lidi z jejího středu pro fakultu žijí a jak o ní svědčí. Každý jednotlivec má svou práci a svým přístupem podíl na tom, jak je fakulta vnímána zvenčí, ať se jedná o studenta nebo o pedagoga. Má možnost spolupodílet se na tom, jaký obsah značka KTF nese.

Takže jde vlastně o budování značky, ke které se lidé rádi přiblíží.

Ano. Ale ta prestiž se vybuduje jen tou prací. Takže je to vlastně trochu začarovaný kruh. Ale ne neprorazitelný.

A teď odskočím úplně jinam. Jak si tu práci PR a výuku rozvrhuješ, aby to fungovalo? A co děláš pro to, abys z práce dokázala odejít?

PR a odborná činnost nejde stoprocentně odlišit. Odborný obsah na sociální sítě, popularizační přednášku nebo edukační materiál pro veřejný veletrh bez odborného „backgroundu“ neuděláš. Zároveň je třeba zvládnout všechnu administrativu, i přípravu na přednášky a určitou míru vědecké činnosti. A třeba sociální sítě do volného času prostě zasahují. Tam je potřeba asi trochu disciplíny, trochu obětování volného času, ale především spolupracovníci, na které se člověk může spolehnout. A co dělám, aby mi to volný čas nepřeválcovalo? Tak třeba dvakrát týdně chodím po práci cvičit a zvedat činky do tělocvičny. To, že nad sebou máte hrozbu dřepů navíc za pozdní příchod, vás z té práce prostě zvedne. *(smích)*

Detail dolní bordury s kuželkáři, 1530
(Lounský graduál Pavla Mělnického,
Louny, SOkA I G 8, f. 275r)

